

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

для студентів

Освітньої програми:

Рівня вищої освіти:

на здобуття освітнього ступеню:

за спеціальністю:

Галузь знань:

Психологія

першого (бакалаврського)

бакалавр

053 Психологія

05 Соціальні та поведінкові науки

Рівне – 2017

Робоча програма: Політична психологія
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія

Розробник: к.психол.наук, доц. Мороз О.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології

Протокол від «01» вересня 2017 року № 1

Завідувач кафедри _____ доц. Михальчук Ю.О.
(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол від «08» вересня 2017 року № 1

Голова _____ (доц. Хом'як О.А.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник робочої групи освітньо-професійної програми «Психологія» зі спеціальності 053 Психологія у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки рівня вищої освіти першого (бакалаврського)

доц. Мороз О.І. _____
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, Галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів відповідних ECTS – 3 / 3 Загальна кількість годин (денна/заочна форми навчання) – 90/90 Кількість змістових модулів – 1	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність: 053 Психологія	Нормативна; Цикл професійної підготовки	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		год. 20	год. 4
		Практичні, семінарські	
		год. 16	год. 4
		Самостійна робота	
		год. 54	год. 82
		Індивідуальні завдання	
		Вид контролю:	
		2-й семестр - залік	

Робоча програма навчальної дисципліни «Політична психологія» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 053 психологія за освітньо-професійною програмою психологія.

Основною метою курсу «Політична психологія» є: сприяти активному запровадженню новітніх теоретичних та експериментальних знань з політичної психології у практичну навчально-наукову діяльність студентів; формування у студентів системи знань щодо саморозвитку для самоздійснення особистості, забезпечити на цій основі формування у студентів готовності до майбутньої професійної діяльності.

Під час лекційних та практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні психологи, **набувають таких програмних компетентностей: ЗК (загальні компетентності), ФК (фахові компетентності).**

ЗК (загальні компетентності):

- ЗК-1.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК-4.** Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК-6.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК-7.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ФК (фахові компетентності):

- ФК 1.** Здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
- ФК 4.** Здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
- ФК 6.** Налагоджувати та підтримувати контакти з фаховими спільнотами, ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

Результати навчання за дисципліною

Опанувавши дисципліну «Політична психологія», студенти повинні мати такі **програмні результати навчання:**

- ПРН 1:** Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.
- ПРН 5:** Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.
- ПРН 7:** Вирішувати складні фахові завдання (практичні та дослідницькі) з опорою на доступні ресурси.
- ПРН 8:** Ідентифікувати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про перескерування, звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

3. Програма навчальної дисципліни «Політична психологія»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Основні категорії, методологічні принципи, функції та структура політичної психології. Політична психологія як наука. Історія політичної психології. Особливості розвитку політичної психології в Україні. Структура та функції політичної психології. Предмет і об'єкт політичної психології. Політика як явище суспільного життя. Основні

положення політичної психології. Функції політичної психології. Методи досліджень⁵ у політичній психології. Проблема предмету політичної психології. Політична психологія та інші науки. Методологічні принципи політичної психології. Методи політичної психології.

Література: основна (2-5,8); додаткова (1,3,5,6); інтернет ресурси.

Тема 2. Психологічні аспекти політичної свідомості та політичної культури. Політичний менталітет. Поняття про політичну свідомість. Структура політичної свідомості. Політична самосвідомість. «Політична свідомість», «політична самосвідомість», «політичне несвідоме»: характеристика понять. Типи і рівні політичної свідомості. Поняття про політичну культуру. Класифікація політичних культур. Психологічні аспекти політичної культури. Суть політичної культури як соціального явища. Політичні установки і стереотипи. Політична психологія великих соціальних груп. Психологія громадської думки і національна ідея. Поняття електоральної поведінки. Психологія політичних еліт. Масова свідомість та поведінка. Масова політична свідомість. Аполітичність та політизованість. Політичні настрої. Політичний ідеал. Класи, соціальні шари, соціальні групи, представники влади та еліти й особливості їх політичного мислення та політичної свідомості. Психологія політичної влади.

Література: основна (1, 2, 5, 4, 9,); додаткова (1- 5); інтернет ресурси.

Тема 3. Політична діяльність як соціально-психологічний феномен. Психологічні особливості політичного лідерства.. Психологічний зміст праці в політиці: творення, розширення, виконання, покора. Психологічні прийоми у політичній діяльності. Політичне керівництво і лідерство. Психологічні аспекти політичного лідерства. Функції, стиль, імідж політичного лідера. Політичний імідж лідера і «паблік рілейшнз». Концепції лідерства. Типи політичних лідерів. Функції політичного лідерства. Причини популярності та непопулярності лідерів, політичних рішень. Вплив лідера. Образи найбільш значущих лідерів у світовій історії. Створення та руйнування образу політичного лідера. Імідж політичної організації.

Література: основна (2, 6, 7); додаткова (3, 6); інтернет ресурси.

Тема 4. Моделі та концепції політичної соціалізації. Політична соціалізація як соціально-психологічний феномен. Поняття соціального розвитку.. Політична орієнтація. Політична активність особистості. Основні етапи становлення політичних суб'єктів. Специфіка стихійної політичної поведінки. Масова політична свідомість. Аполітичність та політизованість. Політичні настрої. Політичний ідеал. Класи, соціальні шари, соціальні групи, представники влади та еліти й особливості їх політичного мислення та політичної свідомості. Психологія політичної влади. Особливості поведінки мас і натовпу. Спонтанність та поступовість політичних процесів. Стабілізуючі та дестабілізуючі дії різних груп. Емоційне зараження, змінений стан свідомості, деіндивідуалізація, дія колективного несвідомого. Мотивація політичної активності, політичної діяльності, політичних рішень. Конформізм та неконформізм.

Література: основна (2-5,9,); додаткова (1,4-6); інтернет ресурси.

Тема 5. Психологічні особливості політичного спілкування. Психолог-консультант в політиці: завдання та функції. Політичне спілкування. Пропаганда та агітація, їх психологічний вплив. Психологічні маніпуляції в політичному спілкуванні. Політична реклама як соціально-психологічний феномен. Функціонально-психологічні основи впливу реклами. Особливості та феномени сприймання політичної реклами. Особливості впливу

політичної реклами на свідомість . Комунікативний компонент політичної реклами . Види політичної реклами . Політична діяльність. Побудова виборчої кампанії. Рішення політичних конфліктів. Електоральна поведінка громадян. Оптимізація політичної діяльності.

Література: основна (1,2,3-9); додаткова (3, 6); інтернет ресурси.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Основні категорії, методологічні принципи, функції та структура політичної психології.	16	4	2			10	18	-	-			18
Тема2. Психологічні аспекти політичної свідомості та політичної культури.	16	4	2			10	18	1	1			16
Тема 3. Політична діяльність як соціально-психологічний феномен. Психологічні особливості політичного лідерства.	18	4	4			10	18	1	1			16
Тема 4. Моделі та концепції політичної соціалізації. Політична соціалізація як соціально-психологічний феномен.	20	4	4			12	18	1	1			16
Тема 5. Психологічні особливості політичного спілкування. Психолог-консультант в політиці: завдання та функції.	20	4	4			12	18	1	1			16
Усього годин	90	20	16			54	90	4	4			82

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/з форми навчання
1	Основні категорії, методологічні принципи, функції та структура політичної психології.	2/-
2	Психологічні аспекти політичної свідомості та політичної культури.	2/1
3	Політична діяльність як соціально-психологічний феномен. Психологічні особливості політичного лідерства	4/1
4	Моделі та концепції політичної соціалізації. Політична соціалізація як соціально-психологічний феномен.	4/1
5	Психологічні особливості політичного спілкування. Психолог-консультант в політиці: завдання та функції.	4/1
Усього		16/4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/з форми навчання
1	Політика як явище суспільного життя. Основні положення політичної психології. Функції політичної психології. Методи досліджень у політичній психології. Проблема предмету політичної психології.	10/18
2	Психологія громадської думки і національна ідея. Поняття електоральної поведінки. Психологія політичних еліт. Масова свідомість та поведінка. Масова політична свідомість. Аполітичність та політизованість.	10/16
3	Причини популярності та непопулярності лідерів, політичних рішень. Вплив лідера. Образи найбільш значущих лідерів у світовій історії. Створення та руйнування образу політичного лідера. Імідж політичної організації.	10/16
4	Емоційне зараження, змінений стан свідомості, деіндивідуалізація, дія колективного несвідомого. Мотивація політичної активності, політичної діяльності, політичних рішень. Конформізм та нонконформізм.	12/16
5	Політична діяльність. Побудова виборчої кампанії. Рішення політичних конфліктів. Електоральна поведінка громадян. Оптимізація політичної діяльності.	12/16
Усього		54/82

Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1:				
Тема 1.	Вивчення лекційного	Експрес	Література:	12

Основні категорії, методологічні принципи, функції та структура політичної психології.	матеріалу, виконання практичних занять, огляд та аналіз наукових публікацій з даної тематики в періодичних виданнях та фахових інтернет-джерелах.	опитування, відгук на фахову публікацію за даною темою, тести, формування тезаріусу з теми, опрацювати та законспектувати наукові праці: - Політична психологія. Навчальний посібник / за ред. С. О. Матвєєва. – К. : ЦУЛ, 2003. – С. 8-18. - Головатий М. Ф. Політична психологія: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Головатий. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – С. 15-20. Скласти термінологічний словник. Підготувати есе «Я і політика: точки перетину»	основна (2-5,8); додаткова (1,3,5,6); інтернет ресурси.	
Тема 2. Психологічні аспекти політичної свідомості та політичної культури.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичних занять, огляд та аналіз наукових публікацій з даної тематики в періодичних виданнях та фахових інтернет-джерелах.	Експрес опитування, відгук на фахову публікацію за даною темою, тести, опрацювати й тезово законспектувати наукові праці: - Головатий М.Ф. Політична психологія: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. Ф. Головатий. – К. : Центр учбової літератури, 2009.	Література: основна (1, 2, 5, 4, 9); додаткова (1- 5); інтернет ресурси.	12

		– С. 123-138. - Москаленко В. В. Політичні установки особистості в соціальному житті / В. В. Москаленко // Вісник Харківського національного університету. – 2011. – № 981. – С. 153-156. Розробити письмовий опитувальник (анкету) для психологічної діагностики рівня та форм вияву політичної активності особистості.		
Тема 3. Політична діяльність як соціально-психологічний феномен. Психологічні особливості політичного лідерства.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичних занять, огляд та аналіз наукових публікацій з даної тематики в періодичних виданнях та фахових інтернет-джерелах.	Експрес опитування, відгук на фахову публікацію за даною темою, тести, конспектування наукової праці: - Позняк Д. Мак'явелістичний тип лідерства / Д. Позняк // Соціальна психологія. – 2003. – № 2. – С. 87-98, - складання психологічного портрету політичного лідера, підібрати психодіагностичний інструментарій для діагностики основних лідерських якостей особистості.	Література: основна (2, 6, 7); додаткова (3, 6); інтернет ресурси.	12

Тема 4. Моделі та концепції політичної соціалізації. Політична соціалізація як соціально-психологічний феномен.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичних занять, огляд та аналіз наукових публікацій з даної тематики в періодичних виданнях та фахових інтернет- джерелах.	Експрес опитування, відгук на фахову публікацію за даною темою, тести, формування тезаріусу з теми, есе на фільм «Революція гідності» (спец. проект ISTV, 2014)	Література: основна (2-5,9,); додаткова (1,4-6); інтернет ресурси.	10 12
Тема 5 Психологічні особливості політичного спілкування. Психолог-консультант в політиці: завдання та функції.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичних занять, огляд та аналіз наукових публікацій з даної тематики в періодичних виданнях та фахових інтернет- джерелах.	Експрес опитування, відгук на фахову публікацію за даною темою, тести, формування тезаріусу з теми, конспектування наукової праці: Каганець І. Тотальна війна / І. Каганець [Електронний ресурс.] – Режим доступу: http://www.haidamaka.org.ua/0034.html , презентація на тему: «Психологічні особливості взаємодії в політиці».	Література: основна (1,2,3-9); додаткова (3, 6); інтернет ресурси.	12

7. Індивідуальні завдання

Індивідуально-дослідницьке завдання у межах самостійної роботи спрямовані на формування і розвиток професійної рефлексії і практичних умінь у контексті аналізу актуального рівня і визначення можливостей власного розвитку професіоналізму.

Індивідуально-дослідницьке завдання:

Підготуйте авторську програму з елементами тренінгу «Психологічний супровід політичного лідера (формування стресостійкості та уникнення емоційного вигорання)».

8. Методи навчання і прийоми навчання

І. Організація, самоорганізація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

- за джерелом передання і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення, інструктаж) і практичні (вправи, алгоритмізація, практична робота);
- за ступенем самостійності мислення студентів: репродуктивні і творчі

методи;

- за логікою передання і сприймання навчальної інформації: індуктивні (узагальнення), дедуктивні (конкретизація), аналітичні, синтетичні – навчальний аналіз, синтез, установлення причинно-наслідкових зв'язків;

- за ступенем керівництва навчальною роботою студентів: самостійна робота студентів, робота з книгою.

II. Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності

Дидактичні (ділові, ситуативно-рольові та ін.) ігри, навчальні дискусії, інтерактивні методи навчання

III. Контроль і самоконтроль, аналіз та оцінювання результатів навчання

Індивідуальне і фронтальне опитування, письмові контрольні роботи

9. Методи контролю

1. Поточне тестування.
2. Перевірка завдань самостійної роботи.
3. Перевірка індивідуальної роботи.
4. Поточний контроль.
5. Семестрова форма контролю.

Питання до заліку.

1. Основні категорії, методологічні принципи, функції та структура політичної психології.
2. Політична психологія як наука. Особливості розвитку політичної психології в Україні.
3. Структура та функції політичної психології. Предмет і об'єкт політичної психології.
4. Основні положення політичної психології.
5. Функції політичної психології.
6. Методи досліджень у політичній психології.
7. Методи політичної психології
8. Психологічні аспекти політичної свідомості та політичної культури.
9. Політичний менталітет. Поняття про політичну свідомість.
10. «Політична свідомість», «політична самосвідомість», «політичне несвідоме»: характеристика понять.
11. Типи і рівні політичної свідомості.
12. Поняття про політичну культуру.
13. Класифікація політичних культур.
14. Політичні установки і стереотипи.
15. Політична психологія великих соціальних груп.
16. Психологія громадської думки і національна ідея .
17. Психологія політичної влади.
18. Політична діяльність як соціально-психологічний феномен.
19. Психологічні особливості політичного лідерства.
20. Психологічні прийоми у політичній діяльності.
21. Політичне керівництво і лідерство. Психологічні аспекти політичного лідерства.
22. Функції, стиль, імідж політичного лідера.
23. Концепції лідерства. Типи політичних лідерів. Функції політичного лідерства.
24. Причини популярності та непопулярності лідерів, політичних рішень.
25. Імідж політичної організації.
26. Моделі та концепції політичної соціалізації.
27. Політична соціалізація як соціально-психологічний феномен. Поняття соціального розвитку.. Особливості поведінки мас і натовпу. Стабілізуючі та дестабілізуючі дії різних груп. Емоційне зараження, змінений стан свідомості, деіндивідуалізація, дія колективного несвідомого.
28. Мотивація політичної активності, політичної діяльності, політичних рішень.
29. Психологічні особливості політичного спілкування.

10. Розподіл балів, які отримують студенти**Приклад для заліку**

Поточне тестування та самостійна робота					Залік	Сума
Змістовий модуль №1						
T1	T2	T3	T4	T5	40	100
12	12	12	12	12		

T1, T2, – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Підручники, методичні рекомендації.
2. Мультимедійні засоби.

12. Рекомендована література**12.1. Основна література**

1. Варій М. Психологія та виборчі технології / Науково-методичний посібник. – Львів: Вид-во "СПОЛОМ", 2002.
2. Головатий М.Ф. Політична психологія: підручник / МОН – 2 вид. К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
3. Горностай П. П. Колективні травми і національний характер / П. П. Горностай // Психологічне консультування і психотерапія. - 2014. - Вип. 1-2. - С. 145-157. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pscp_2014_2_1-2_17 4.
4. Гічан І.С., Гічан О.І., Ардашова Я.І. Політична психологія: навч. посібник / МОН України, Національний авіаційний ун. – т. – Київ: НАУ, 2015. – 252 с.
5. Матвеев С.О. Політична психологія: навч. посібник – Київ: ЦУЛ, 2003. – 216 с.
6. Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави: зб. наук.пр. / Найдьорова Л.А., Черниш Л.П. / упоряд. Слюсаревський М.М. ред. –

К., 2005 – Вип.4. – 500 с.

7. Рябов С.Г. Політична соціалізація як надбання особистістю соціального Капіталу // Соціальне наuczання: механізми розвитку політичних ставлень молоді : [наук.-метод. посіб.] / [І. В. Жадан, І. А. Дідук, С. І. Позняк та ін.] ; за ред. І. В. Жадан ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. — С. 90 – 102.
8. Скуловатова О.В. Політична психологія: навч. посібник. / МОН України; Київський національний торговельно-економічний ун-т. – К.: КНТЕУ, 2013. – 280 с.
9. Четверик А.Ю. Політична активність у структурі політичної культури, зовнішні та внутрішні чинники її прояву // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер. : Політологія. - 2009. - Т. 110, Вип. 97. – С. 100-105.

12.2 .Додаткова література

1. Андреева Я. Ф., Гуленко С. В. Феномен політичної активності особистості // Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави : зб. наук. праць / Асоціація політичних психологів України, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України ; за заг. ред. М. М. Слюсаревського ; упоряд. Л. А. Найдьонова, Г. В. Мироненко. – К. : Міленіум, 2010. – Вип. 10. – С. 49-57
2. Каганець І. Тотальна війна / І. Каганець [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <http://www.haidamaka.org.ua/0034.html>
3. Поснова Т.П. Політична соціалізація студентської молоді: психологічний дискурс// http://www.rusnauka.com/21_NNP_2010/Psihologia/70699.doc.htm
4. Скар О. Соціально-психологічне дослідження гендерних характеристик політичних лідерів // Соціальна психологія. - 2006. - № 3 (17). - С.47-51.
5. Слюсаревський М.М. Історія становлення політичної психології на зарубіжних і вітчизняних теренах // Збірник наукових праць. / Асоціація політичних психологів України, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України; за заг. ред. М. М. Слюсаревського; Упоряд. П. П. Горностай, Л. О. Кияшко, Л. А. Найдьонова. – К.: Міленіум, 2008. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.twirpx.com/file/875077/>
6. Сосланд А. Харизматический тренинг // Режим доступу до ресурсу www.interpedagogika.ru
7. Хан О.О. Політична соціалізація та політична участь: концептуальні засади понять// Режим доступу до ресурсу <http://vuzlib.com/content/view/712/94/>
8. Юрьев А.И. Открытие политики как предмета психологии.// Режим доступу до ресурсу <http://www.yuriev.spb.ru/politic-vlast/politika-predmet-psyhologii>

12.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Електронна бібліотека НПН України - <http://lib.iitta.gov.ua>
3. Актуальні проблеми психології -<http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
4. Актуальні питання сучасної психології - http://library.sspu.sumy.ua/wpcontent/uploads/2018/04/Aktualny_pitannya_suc.psihologii
5. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України-<http://psychology-naes-ua.institute/>
6. Українська бібліотека - <http://ualib.com.ua/>
7. Психологія-<http://psych.kiev.ua>

